

Başvuru Numarası : 2021/747
Toplantı Tarihi/Sayısı : 31.3.2022/12
Karar Numarası : 2022/184
Başvuran : A. C. İ.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Kayseri 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURU KONUSU

1. Başvuran, tutulmakta olduğu Ceza İnfaz Kurumu İdaresi tarafından eğitim gördüğü üniversiteye kendisi hakkında ilişkisinin kesilmesine yönelik tavsiye niteliğinde resmi yazı gönderilmesinin ayrımcı bir uygulama olduğunu iddia etmektedir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Kayseri 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulan başvuran, 29.07.2021 tarih ve 2526 sayılı kayda alınan başvuru dilekçesinde özetle:

a) 3,5 yıldır tutulmakta olduğu İnfaz Kurumunda birçok ayrımcı muamele ile karşı karşıya kaldığını belirterek muhatap İdare tarafından öğrenim görmekte olduğu ... Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığına hukuka aykırı bir şekilde okuldan ilişkisinin kesilmesinin tavsiye edildiği A. C. İ. konulu 11.02.2021 tarihli ve ... sayılı yazının iletildiğini,

b) Bahse konu yazının bir nüshasının tarafına verilmesine dair muhatap İdareye dilekçe yazmasına rağmen bu yazıya ulaşamadığını,

c) Kurum Müdürü ve öğretmeni ile gerçekleştirdiği görüşmelerde, mevcut uygulamanın YÖK Disiplin Yönetmelik'i uyarınca okullara kayıtlı tüm mahpuslar için uygulanıp uygulanmadığını sorduğunu; sorusuna karşılık sadece örgün öğrenim alan mahpuslar için okudukları okullara ilişik kesme yazısının gönderildiği cevabını aldığını; ancak anılan Yönetmelik'in açık öğretim fakültesinde okuyan mahpusları da kapsadığından bahisle Yönetmelik'in ilgili maddesinin sadece örgün öğrenim okuyanlara uygulanmasının ayrımcılık teşkil ettiğini,

ç) Tüm bu süreçte karşılaştığı uygulamaların ayrımcılık yasağına aykırılık oluşturduğunu iddia ederek gerçekleştirilen ayrımcı muamelenin ortadan kaldırılmasını ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 07.10.2021 tarihli ve ... sayılı yazılı görüşünde özetle:

a) Kapalı ceza infaz kurumlarında barındırılan hükümlülerin yaygın eğitimden yararlanmalarına imkân bulunduğunu ve okullarının kabul etmesi ve aktif öğrenci olmaları halinde ara, yılsonu, bütünleme ve mazeret sınavlarına katılımlarının sağlandığını,

b) Mevzuat hükümleri uyarınca, ceza infaz kurumlarında bilgisayar kullanımı ile ilgili hususlarda ceza infaz kurumu kurullarınca alınan kararlar doğrultusunda işlem yapılmakta olduğunu,

c) Başvuranın, ... Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk bölümünün öğrencisi olduğunu ve hâlen öğrenimine

devam ettiğini, yükseköğretim kurumlarının, öğrencileri olan hükümlü/tutuklular hakkında gerekli olan bilgileri ceza infaz kurumlarından talep ettiğini, muhatap Kurumda da barındırılan ve yükseköğretim programına kayıtlı olan bütün hükümlü/tutukluların durumlarıyla ilgili öğrenim görmüş olduğu yükseköğretim kurumlarına resmi bilgilerin verildiğini,

ç) Ayrıca, başvuranın Kurum bilgisayarlarından faydalandırılarak çevrimiçi gerçekleştirilen sınavlarına katılımının gerçekleştirildiğini, eğitim sürecindeki sorun ve isteklerinin çözümü için her talebinin değerlendirilerek işleme alındığını, sorumlu olduğu derslere ait sınavlarına hazırlanabilmesi için eğitim kitaplarının ve ders notlarının kendisine tesliminin gerçekleştirildiğini, Kurumda barındırıldığı süre içerisinde eğitimine devam edebilmesi için her türlü imkânın sağlandığının anlaşıldığını,

d) Bahse konu başvurudaki iddialara ilişkin olarak, ceza infaz kurumu idaresi ve görevli personelin görevleri yönünden herhangi bir kusur ve ihmalinin bulunmadığını, yapılan işlem ve uygulamaların ilgili mevzuat gereğince yerine getirildiğini belirtmektedir.

4. Muhatap Bakanlığın yazılı görüşüne ilişkin görüşü alınmak üzere başvuran ile 22/10/2021 tarihinde Kurumumuz personeli Hâkim ... ve İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ... tarafından SEGBİS görüşmesi gerçekleştirilmiş olup tutanak altına alınan görüşmede başvuran özetle:

a) Tutulduğu Ceza İnfaz Kurumu İdaresinin, öğrenim görmekte olduğu ... Üniversitesine kaydının silinmesi talebini içerir bir yazı gönderdiğini; bunun üzerine üniversitesinin kendisi hakkında ceza hükmünün türü nedeniyle disiplin işlemleri başlatacağını şifahi olarak öğrendiğini; ancak İnfaz İdaresinin, bilgilendirme mahiyetindeki üniversitelere yazı gönderme uygulamasını eğitimine devam eden diğer mahpuslar için gerçekleştirmediğini ve Kurumumuza başvuru yapmasındaki asıl amacının ise söz konusu başvurudaki iddiaların ayrımcılıkla mücadele görevi kapsamında incelenmesi olduğunu belirtmiştir.

b) Ayrıca şüana kadar Kurum bilgisayarlarından faydalandırılarak çevrimiçi gerçekleştirilen sınavlarına katılımının gerçekleştirildiğini, sorumlu olduğu derslere ait sınavlarına hazırlanabilmesi için eğitim kitaplarının ve ders notlarının kendisine tesliminin gerçekleştirildiğini de eklemiştir.

5. Kurumumuz tarafından, Kayseri 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne hitaben 03.12.2021 tarih ve 5791 kurum sayılı yazı ile “*Yüksek Öğrenim Kurumları Disiplin Yönetmeliğinin 9’uncu maddesi kapsamında Kurumunuzda tutulmakta olan başvuranın öğrenim gördüğü eğitim kurumundan; 'başvuran hakkında disiplin soruşturması açılıp açılmadığı ve açılmadı ise YÖK Disiplin Yönetmeliği kapsamında soruşturma başlatılıp başlatılmayacağı' hususunda yazılı bilgi istediğiniz görülmektedir. Başvuru dosyasında kullanılmak üzere; benzer koşullarda olan hükümlü/öğrencilerin de öğrenim gördükleri üniversitelere aynı nitelikte bilgilendirme yazısının yazılıp yazılmadığı bilgisinin ve Kurumunuzda bu şekilde başka hükümlü/öğrencilerin eğitim kurumlarına yazılan bilgilendirme yazısı mevcut ise bunların birer suretlerinin Kurumumuza yasal süre içerisinde gönderilmesi*” talep edilmiştir. Bunun üzerine Ceza İnfaz Kurumu, 03.12.2021 tarihli ve ... sayılı yazısı ile Kurumda tutulan “benzer nitelikli hükümlü/öğrencilerle ilgili üniversitelere gönderilen disiplin soruşturması açılıp açılmadığı bilgisinin” istendiği yazıları Kurumumuza iletmiştir.

6. Somut başvuru ön inceleme aşamasında Ulusal Önleme Mekanizması Birimine havale edilmiş olup başvurunun hem tutulma koşulları hem de ayrımcılık iddialarını içerdiği tespit edilmiştir. Bu nedenle esas incelemesi Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından yapılan başvuru dosyasında, 08.11.2021 tarihli ve 5125 kurum sayılı yazı ile Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Biriminden başvuranın ayrımcı muamele iddiaları hakkında "birim görüşü" talep edilmiştir. Başvuruya ilişkin olarak Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Biriminden alınan 15.11.2021 tarihli ve 5300 kurum sayılı görüş şu şekildedir: “*Kuruma yapılan başvurularda,*

başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.” hükmü yer almaktadır. Bu çerçevede Kuruma yapılan başvurularda başvuran iddiasının gerçekliğine dair kuvvetli emareler ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyduğunda, ihlal iddiasına muhatap tarafından ayrımcılık yasağını ihlal etmediğini ispat etmesi gerekmektedir. Yani farklı muamele iddiasının incelenebilmesi için başvuranın kendisiyle diğerleri arasındaki farkın 6701 sayılı Kanunda yer alan ayrımcılık temellerine dayandığını ortaya koyması gerekir. Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları düzenleyen 9. maddenin 1'inci fıkrasının '... Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren eylemlerin, mahkeme kararıyla kesinleşmiş olmak kaydıyla, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, böyle bir örgütü yönetmek veya bu amaçla kurulan örgüte üye olmak, üye olmamakla birlikte örgüt adına faaliyette bulunmak veya yardım etme,...' şeklinde olduğu, başvuranın hüküm aldığı ceza türünün bu madde kapsamında kaldığı başvuru konusu ayrımcılık iddiası Kanun'da sayılan cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerinden herhangi birine dayandırılmadığı veya bu aşamada bunlardan biriyle ilişkilendirilemediği, bu sebeple 6701 sayılı Kanun'un 3. maddesinde belirtilen temellere dayanmadığından başvurunun kabul edilemez olduğu, tutulma koşulları ve kötü muamele hususları bakımından UÖM birimi tarafından incelenmesi gerektiği düşünülmektedir.”.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. 20.4.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun ilgili hükümleri şu şekildedir:

Madde 3: “1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.”

Madde 9- (1)-(f): “İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”, **(h):** “İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak”, **(i):** “özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” ile Kurumumuzun görevli olduğu,

Madde 11- (1)-(ç): “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını ve bu kapsamda resen yürütülen incelemeleri karara bağlamak.” hususunun Kurulun görev ve yetkileri arasında bulunduğu,

Madde 7: “(1) Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. (...) (9) İşleme konulamayacak başvurular ve gereçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

8. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te

Madde 48- (1): “Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur...”

Madde 67: “Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla

ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.” hükümleri bulunmaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu, Kurumun insan haklarını korumak ve geliştirmek, kişilerin eşit muamele görme hakkını güvence altına almak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığı önlemek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere faaliyet yürüteceğini ve bu kapsamda başvuru üzerine veya resen incelemeler yapabileceğini hüküm altına almaktadır. Kurumun, başvurularının incelenmesine ilişkin olarak sahip olduğu görev ve yetkilerin kapsamı da 6701 sayılı Kanun ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmektedir. Bu çerçevede somut başvuru, ayrımcı muameleyle ilişkin iddialar ve tutulma koşullarına ilişkin iddialar bakımından ayrı başlıklar altında ele alınacaktır.

a) Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Görevi Açısından Değerlendirme

10. 6701 sayılı Kanun'da cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılığın yasak olduğu düzenlenmiştir. Anılan temeller dışında bir temele dayanılarak veya herhangi bir temele dayanılmaksızın ayrımcılık iddiasında bulunulan haller, Kanun kapsamı dışında kalmaktadır. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesinin 1'inci fıkrasında başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, bu çerçevede başvuru konusunu oluşturan iddiaların ayrımcılık temellerinden hangisine dayalı olarak gerçekleştiği veya herhangi bir ayrımcılık temeline dayanıp dayanmadığı başvuruda incelenecek hususlar arasında yer almaktadır.

11. Somut başvuruda başvuran, 3,5 yıldır tutulmakta olduğu İnfaz Kurumunda birçok ayrımcı muamele ile karşı karşıya kaldığını belirterek muhatap İdare tarafından öğrenim görmekte olduğu ... Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığına hukuka aykırı bir şekilde okuldan ilişkisinin kesilmesinin tavsiye edildiğini belirterek söz konusu uygulamanın sadece kendisine yönelik kasıtlı ve ayrımcı saikler ile yapıldığını iddia etmektedir.

12. Başvuradaki iddialar ayrımcılıkla mücadele ve eşitlik görevi bakımında ele alındığında; Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları düzenleyen 9'uncu maddenin 1'inci fıkrasının "... Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren eylemlerin, mahkeme kararıyla kesinleşmiş olmak kaydıyla, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, böyle bir örgütü yönetmek veya bu amaçla kurulan örgüte üye olmak, üye olmamakla birlikte örgüt adına faaliyette bulunmak veya yardım etme ..." şeklinde olduğu, başvuranın hüküm aldığı ceza türünün bu madde kapsamında kaldığı başvuru konusu ayrımcılık iddiasının ise Kanun'da sayılan cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerinden herhangi birine dayandırılmadığı ve bu aşamada bunlardan biriyle ilişkilendirilemediği anlaşılmaktadır. Bu sebeple başvurudaki ayrımcı muamele iddialarının, 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde belirtilen temellere dayanmadığı tespit edildiğinden kabul edilemez bulunması gerektiği değerlendirilmiştir.

b) Ulusal Önleme Mekanizması Görevi Açısından Değerlendirme

13. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (i) bendine göre; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

14. Başvurunun esas incelemesi aşamasında, muhatap Bakanlıktan alınan yazılı görüşte; başvuranın Kurum

bilgisayarlarından faydalandırılarak çevrimiçi gerçekleştirilen sınavlarına katılımının gerçekleştirildiği, eğitim sürecindeki sorun ve isteklerinin çözümü için her talebinin değerlendirilerek işleme alındığı, sorumlu olduğu derslere ait sınavlarına hazırlanabilmesi için eğitim kitaplarının ve ders notlarının kendisine tesliminin gerçekleştirildiği, Kurumda barındırıldığı süre içerisinde eğitimine devam edebilmesi için her türlü imkânın sağlandığı ifade edilmiştir. Kurumumuz tarafından gerçekleştirilen SEGBİS görüşmesinde başvuran, muhatabın yukarıdaki ifadelerini doğrulayarak İnfaz Kurumunda sınavlara katılabildiğini ve eğitimine ilişkin imkânların sağlandığını belirtmiştir.

15. Bu noktada başvurudaki uyuşmazlık konusunun, İnfaz Kurumu tarafından başvuranın öğrenim gördüğü üniversiteye gönderilen yazıda yoğunlaştığı görülmektedir. Başvurunun incelenmesi aşamasında; her ne kadar yapılan işleme ilişkin iddiaların tutulma koşulları kapsamında olmadığı anlaşılmış olsa da herhangi bir hak kaybının olup olmadığının tespiti amacıyla muhatap Kurumdan “aynı şekilde başka hükümlü/öğrencilerin eğitim kurumlarına yazılan bilgilendirme yazısı mevcut ise bunların birer suretlerinin” Kurumumuza iletilmesi talep edilmiştir. Muhatap Kurum, öğretim kurumlarından “benzer nitelikli hükümlü/öğrencilerle alakalı üniversitelere gönderilen disiplin soruşturması açılıp açılmadığı bilgisinin” istendiğine dair yazıları Kurumumuza iletmıştır. Gönderilen evrakların incelenmesi neticesinde, başvuranın sadece kendisine yönelik yapıldığını öne sürdüğü işlemlerin Kurumdaki diğer öğrenci tutulanlar açısından da uygulandığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvuranın mevcut iddialarının tutulma koşullarına ilişkin olmadığı, muhatap Kurum tarafından yapılan işlemin sadece başvurana yönelik gerçekleştirilmediği ve rutin bir uygulama olduğu sonucuna ulaşarak somut başvurunun kötü muamele yasağı çerçevesinde açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmektedir.

16. Yukarıda anlatılan tüm açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda, somut başvurunun, 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde belirtilen ayrımcılık temellerine dayanmadığı, tutulma koşulları bakımından ise açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirildiğinden kabul edilemez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 31.03.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK

Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye

e-onaylıdır

Ünal SADE

Üye